

І.В. Бубенко, канд. екон. наук(УША, Харків)

М.С. Пантелєєв, канд. техн. наук (УША, Харків)

ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інноваційний розвиток суспільства, зокрема економіки, має базуватися на високому інтелектуальному потенціалі освітніх послуг. Ці заходи потребують значних коштів. У 2008 році обсяг фінансування вищої освіти збільшився порівняно з 2007 роком на 42,8%, "тобто на 11,2 млрд грн. Але якщо в Україні на сферу науки й науково-технічної діяльності припадає 1,7...2,0% ВВП, то в Ізраїлі - 3,5%, в Японії - 2,75%, у США - понад 2 %, Росії - 3,5%. Залишковий принцип державного фінансування науки (0,3...0,5% ВВП), аз урахуванням позабюджетних джерел - 0,9%, має руйнівні наслідки для науки і для суспільства загалом. На 1 січня 2008 року у науковій сфері України працювали 16989 кандидатів наук -та 4390 докторів наук, а поза науковою сферою відповідно 74191 кандидат наук і 12845 докторів наук.

Згідно із законом України "Про освіту" держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі не меншому 10% національного доходу, коштів галузей народного господарства, Державних підприємств, а також додаткових джерел фінансування, в тому числі валютних асигнувань на основну діяльність. Нині багато державних навчальних закладів фінансуються також і за рахунок позабюджетних коштів, як і зароблені самостійно або отримані у вигляді спонсорської допомоги. Кошти цих закладів, які повністю або частково фінансуються з' бюджету, що одержані від здійснення або на здійснення статутної діяльності, не вважаються прибутком і не оподатковуються. Важливими економічними механізмами розвитку освітніх закладів можуть стати: податкове стимулювання інвестицій у сферу освіти, зняття обмежень обсягу позабюджетного фінансування за умови рефінансування отриманого прибутку від освітньої діяльності в подальший розвиток освіти.

Інвестиції в освіту та навчання є обов'язковою вимогою для соціально-економічної політики Європейського Союзу і підвищення його конкурентоспроможності. Наприклад, у Фінляндії незайняте населення, що «навчається, не втрачає допомогу по безробіттю, тобто прожиткового мінімуму й витрати на житло. Навчання безробітних у Великій Британії фінансується частково за рахунок незапланованих

доходів, отриманих від приватизації державних компаній, а роботодавці отримують щотижневу субсидію за їх працю на підприємствах протягом 6 місяців. У Данії поширено професійне навчання на робочому місці або в навчальному закладі з отриманням допомоги протягом двох років навчання всіх осіб молодших 25 років або їх працевлаштування.

Основним джерелом фінансування є: державна служба зайнятості і субсидія, що виплачується роботодавцями. У Франції навчання громадян, що шукають, роботу,;-; фінансується державними структурами (57%), регіонами (11,4%), Національним міжгалузевим союзом зайнятості в промисловості й торгівлі (28,2%), громадянами (2%). У Німеччині джерелами фінансування навчання економічно активного населення є фонд страхування на випадок безробіття і субсидії федерального уряду, кошти фірм на виплату вихідної допомоги, профспілки, фонди земель, місцевих органів влади. У Швеції безробітні навчаються на спеціальних курсах за рахунок коштів підприємств, що потребують фахівця певної професії.;

Покращення ситуації у сфері освіти сприяє прискоренню прогресу .у виробничій сфері, покращенню якості продукції, зайнятості економічно активного населення, тому слід відпрацьовувати типи угод соціального партнерства між урядом, роботодавцями та-профспілками щодо створення умов фінансування професійного навчання персоналу та безробітних, їх підготовки, запровадження стимулюючих схем для перепідготовки кадрів, для чого уряди можуть звільняти підприємства від сплати різних податків або наляють їм пільгові позики чи кредити, стимулюючи, персонал підвищувати свою кваліфікацію. Вартість освітньої послуги залежить від складності освітніх програм, форм і термінів їх засвоєння, впровадження інноваційних технологій навчання, кількості слухачів у групі, заробітної плати викладачів і обслуговуючого персоналу з урахуванням інноваційної складової їх праці та кваліфікації, отриманої економії коштів від оптимальної організації навчання.

Згідно з Державною цільовою науково-технічною та соціальною програмою "Наука в університетах" на 2008-2012 рр. треба, по-перше, забезпечити доступ до, різних баз даних та наукових фахових видань комп'ютеризацію бібліотек, закупівлю приладів для конкретних проектів, створення наукових. центрів, видавничької справи, формування українськомовного простору, належного інтелектуального супроводу державотворення. Реформування науково-освітньої галузі в Україні потребує поєднання освіти, науки та інновацій з урахуванням європейських і світових досягнень, зокрема в питаннях диверсифікації джерел фінансування витрат на освіту.